

Lancering 'Snelgids Verantwoorde Natuursteen'

Huib Huyse, 12 december 2023

Natuursteen is een essentieel onderdeel van de openbare ruimte in talloze Vlaamse en Nederlandse gemeenten en steden. Het is een sterk, betrouwbaar, natuurlijk product met een tijdloze uitstraling. De snelle opkomst van goedkope, buitenlandse natuursteen ging de voorbije jaren helaas gepaard met alarmerende berichten over de winning en verwerking van natuursteen, met onder meer meldingen van kinderarbeid, gedwongen arbeid, extreem lage lonen, vakbondsonderdrukking en onveilige werkomstandigheden. Daarmee kwam natuursteen in een slecht daglicht te staan.

Deze snelgids toont hoe je als aanbestedende overheid, aan de hand van 10 tips, aan de slag kan gaan met verantwoord aankopen van natuursteen. Dankzij initiatieven zoals TruStone kan je bovendien met een beperkte inspanning bijdragen aan een meer duurzame waardeketen van natuursteen.

Hoe kan je als lokaal bestuur bijdragen aan sociaal verantwoorde natuursteen?

Aan de hand van praktische tips en voorbeeldclausules krijg je in deze snelgids concrete handvaten aangereikt om als aanbestedende overheid leveranciers van natuursteen in België en Nederland te belonen die werken aan duurzame waardeketens. We staan kort stil bij de opportuniteiten en valkuilen om sociale clausules voor te bereiden en te integreren in de verschillende fases van het aankoopproces. We starten met de voorbereiding en de opmaak van een bestek, om dan stil te staan bij de selectie, de gunning en de uitvoering ervan.

Berchem, september 2023

Mei 2015 – Rapportage De Standaard

KASSEIEN MADE IN INDIA

Kinderarbeid voor kinderkopjes

16 MEI 2015 OM 03:00 UUR | Yves Delepeleire

Veel kans dat de grijze kasseistenen voor uw oprit of voor het plein in uw dorp uit India komen en mee door kinderen zijn gemaakt. Een van de meest verkochte kasseien op de Belgische markt, de ‘kandla grijs’, komt vooral uit Budhpura, een gebied in Rajasthan, een zakdoek groot, waar kinderarbeid schering en inslag is. ‘We vermoedden het al langer, maar we hebben er nooit iets aan gedaan.’

2005

Budhpura 'Ground Zero' Sandstone quarrying in India

by P. Madhavan (Mine Labour Protection Campaign)
Dr. Sanjay Raj

December 2005

Study commissioned by

INDIA COMMITTEE OF THE NETHERLANDS

Mariaplaats 4e, 3511 LH Utrecht
The Netherlands
Tel. +31-30-2321340
E-mail: g.oonk@indianet.nl
Website: www.indianet.nl

2015

The Dark Sites of Granite

Modern slavery, child labour and unsafe work in Indian granite quarries

What should companies do?

SCL - Stop Child Labour

ICN - India Committee of the Netherlands

Kerk in Actie

August 2017

2017

Rock Bottom

Modern Slavery and Child Labour in South Indian Granite Quarries

SCL - Stop Child Labour

ICN - India Committee of the Netherlands

May 2015

2020

Between a rock and a hard place

Social and labour conditions in sandstone production in Rajasthan, India

Arisa
Utrecht, The Netherlands

June 2020

Gekende risico's met natuursteen

India

- Kinderarbeid
- Gedwongen arbeid door migranten
- Onveilige werkomstandigheden
- Extreem lage lonen
- ..

Vietnam

- Onveilige werkomstandigheden
- Ontbreken van arbeidscontracten
- Vakbondsrechten
- ..

China

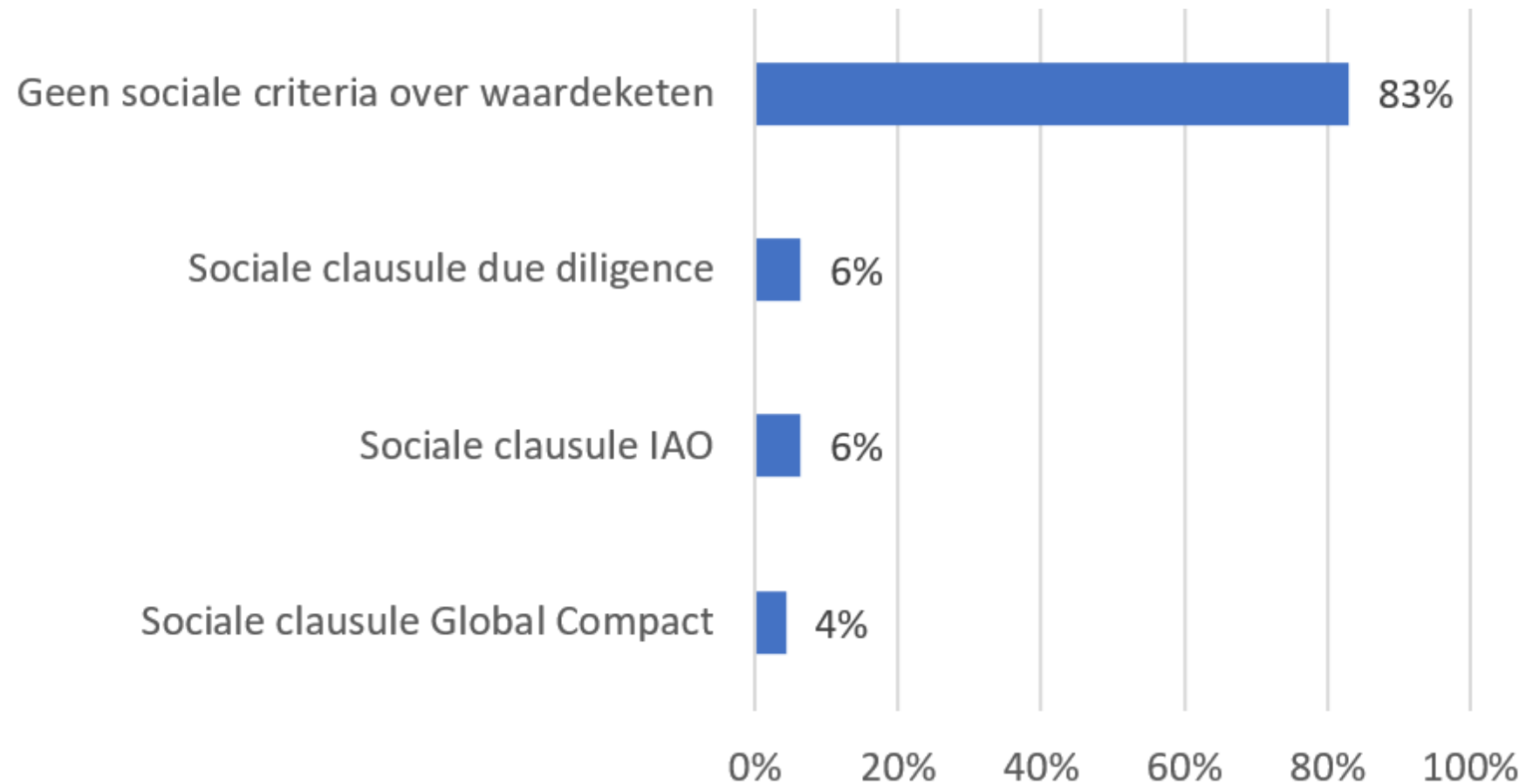
- Gedwongen arbeid
- Uitbuiting migranten
- Ontbreken van arbeidscontracten
- Vakbondsrechten

Zimbabwe

- Schending landrechten
- Korte contracten
- Onveilige werkomstandigheden

Screening van 100 bestekken openbare werken: “Acht jaar later is er (te) weinig veranderd bij aankooppraktijk natuursteen door lokale besturen”

Vlaamse steden en gemeenten blijven steken in schuchtere pogingen

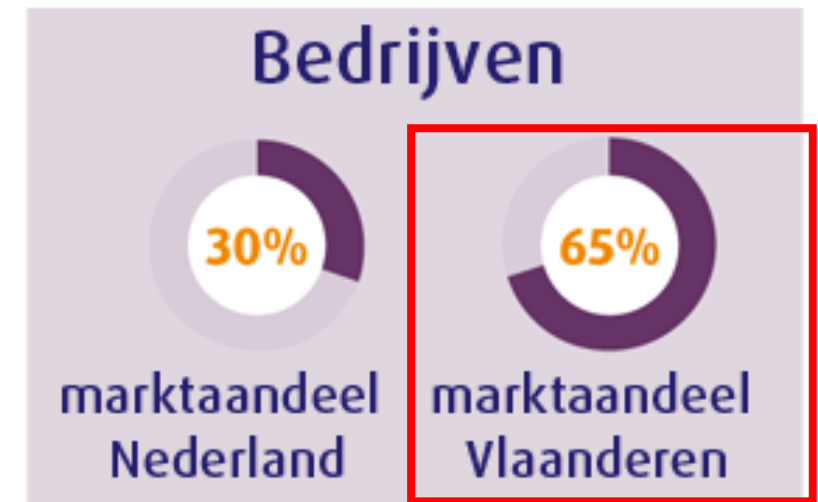
- Duurzaam aankopen beperkt tot klimaatthema's
- Uitzondering: koffie en thee, kleding
- Ong 12% lid van Trustone (onregelmatig gebruik)

Vlaamse overheid

35

gemeenten uit Vlaanderen

AANBESTEDING

Straatstenen gemaakt door uitgebuite arbeiders? Vlaamse gemeenten blijven ermee plaveien

Vandaag om 04:19 door [Giselle Nath](#)

☁ 10°C ▲ 34km 📶 0,00%

OVERZICHT ECONOMIE EN GELD

ECONOMIE

MIJN GELD

FINANCIELE MARKTEN

financiële markten

Snelgids 'Verantwoord aankopen van natuursteen in 10 tips'

TruStone International RBC SER

Snelgids

Verantwoord aankopen van natuursteen
in **10** tips

Natuursteen is een essentieel onderdeel van de openbare ruimte in talloze Vlaamse en Nederlandse gemeenten en steden. Het is een sterk, betrouwbaar, natuurlijk product met een tijdloze uitstraling. De snelle opkomst van goedkope, buitenlandse natuursteen ging de voorbije jaren helaas gepaard met alarmerende berichten over de winning en verwerking van natuursteen, met onder meer meldingen van kinderarbeid, gedwongen arbeid, extreem lage lonen, vakbondsonderdrukking en onveilige werkomstandigheden. Daarmee kwam natuursteen in een slecht daglicht te staan.

Deze snelgids toont hoe je als aanbestedende overheid, aan de hand van 10 tips, aan de slag kan gaan met verantwoord aankopen van natuursteen. Dankzij initiatieven zoals TruStone kan je bovendien met een beperkte inspanning bijdragen aan een meer duurzame waardeketen van natuursteen.

Hoe kan je als lokaal bestuur bijdragen aan sociaal verantwoorde natuursteen?

Aan de hand van praktische tips en voorbeeldclausules krijg je in deze snelgids concrete handvaten aangereikt om als aanbestedende overheid leveranciers van natuursteen in België en Nederland te belonen die werken aan duurzame waardeketens. We staan kort stil bij de opportuniteiten en valkuilen om sociale clausules voor te bereiden en te integreren in de verschillende fases van het aankoopproces. We starten met de voorbereiding en de opmaak van een bestek, om dan stil te staan bij de selectie, de gunning en de uitvoering ervan.

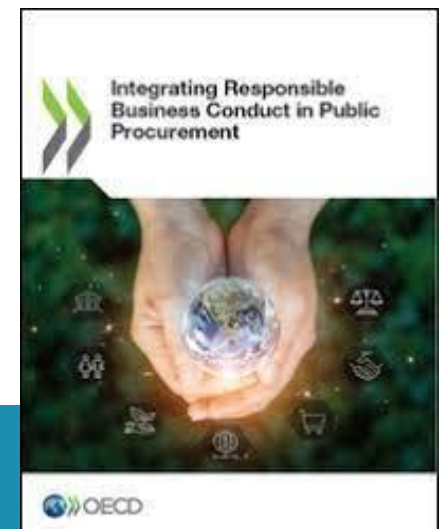
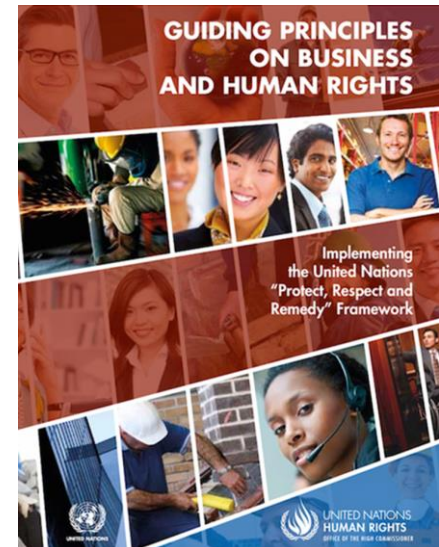
Mythe 1 - Als lokale overheden kunnen we geen verschil maken ten opzichte van grote economische krachten

United Nations Guiding Principles (UNGPs)

"States should promote respect for human rights by business enterprises with which they conduct commercial transactions,"
*"(...) **not least through their procurement activities.**" (Art. 6)*

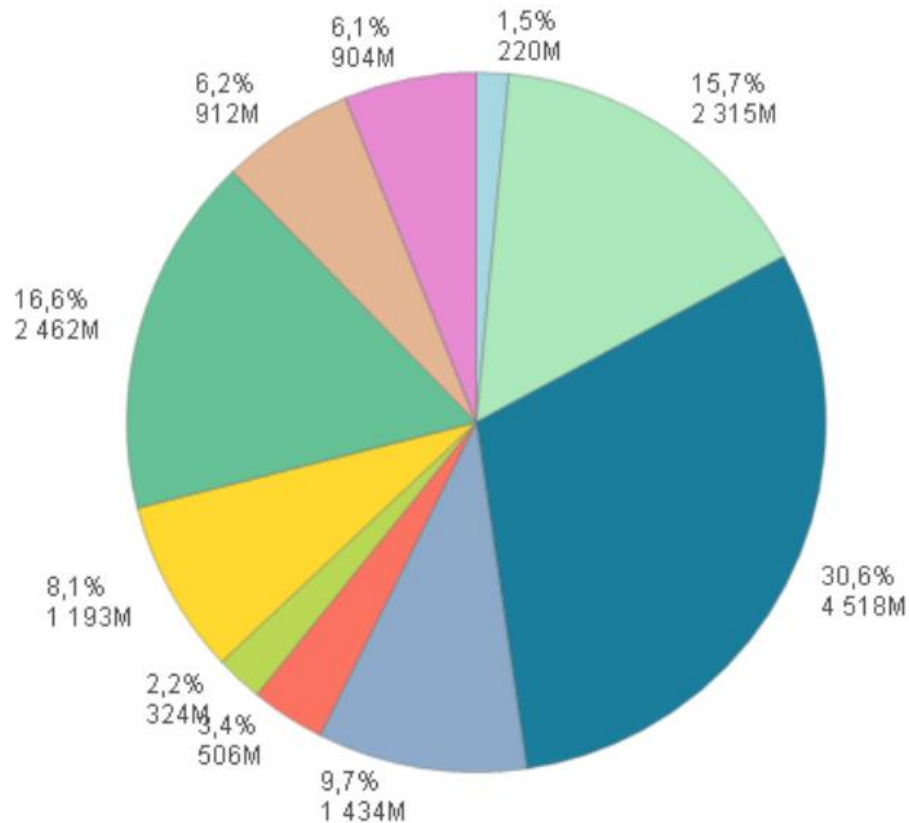
OECD

*"**Public procurement** can be a means to promote corporate social responsibility and address human and environmental risks throughout global supply chains. Due diligence can help public purchasers create sustainable social value."*

Schatting uitgaven lokale besturen 2020-2025

Meerjarenplan 2020-2025

- Beleidsdomein mobiliteit / verplaatsen omvat openbare werken (wegen)
 - 4,5 miljard euro
 - Grootste kostenpost (30,6%)

Mythe 2 - Als we Europees aankopen zijn we goed bezig

Ja, maar dan...

- **sluiten we onze markten** voor lage- en midden inkomenslanden
- **verliezen we de hefboomen** om bij te dragen aan oplossingen
- gaan we ervan uit dat er **geen problemen** zijn in Europese ketens

“Stopzetten van de samenwerking is het laatste redmiddel, wanneer andere opties uitgeput zijn”

Mythe 3 - De leverancier/aannemer stelt ons gerust dat er geen problemen zijn in de waardeketen

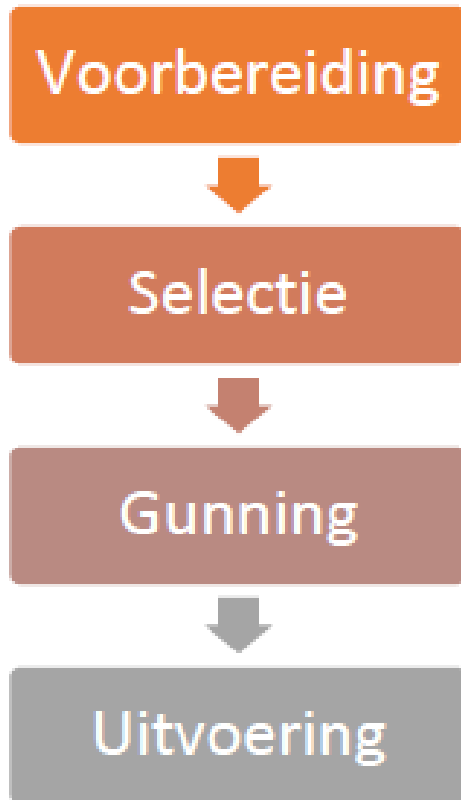
- Problemen zijn **systemisch** (niet beperkt tot enkele rotte appels)
- **‘Knowing en showing’** is essentieel voor bedrijven in waardeketens met risico’s
- Mondelinge verantwoording **beantwoordt niet aan verwachtingen** voor aanbestedende overheden

10 tips

Tip 1

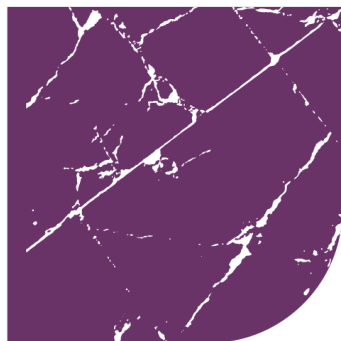
Neem een vliegende start en sluit je je gemeente of stad aan bij TruStone

TruStone

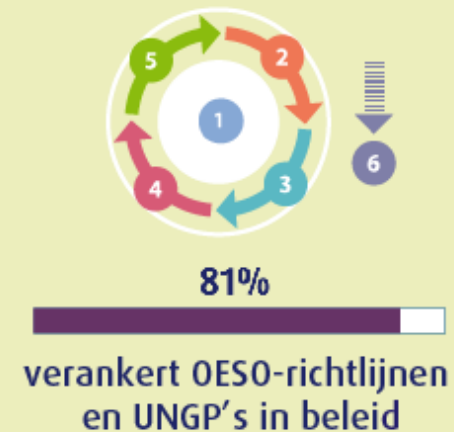
TruStone

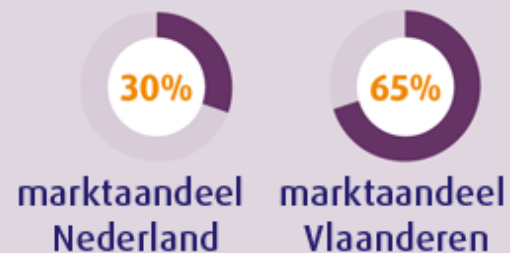
Deelnemers

- Nederlandse overheid
 - 34 bedrijven uit Nederland
 - 10 gemeenten uit Nederland
- Vlaamse overheid
 - 15 bedrijven uit Vlaanderen
 - 35 gemeenten uit Vlaanderen

OESO-richtlijnen

Bedrijven

Inzicht in keten

 17 tools

 3 stakeholderdialogen in productielanden

Tip 2

Bestudeer welke aanpak het meest geschikt is voor jouw aankoop van natuursteen (figuur 1)

Nederland: gegroepede aankoop in raamovereenkomsten

Vlaanderen: versnipperd over openbare werken

27 aug. 2020 - Aankondiging van een opdracht

AI 2019-0549 Stadsbrede inkoop van natuursteen voor toepassing in openbare ruimte

Gemeente Amsterdam, Ingenieursbureau

Aanmelden op deze aanbesteding is **niet** meer mogelijk

 Deel op LinkedIn

< **Details** Publicatie Documente >

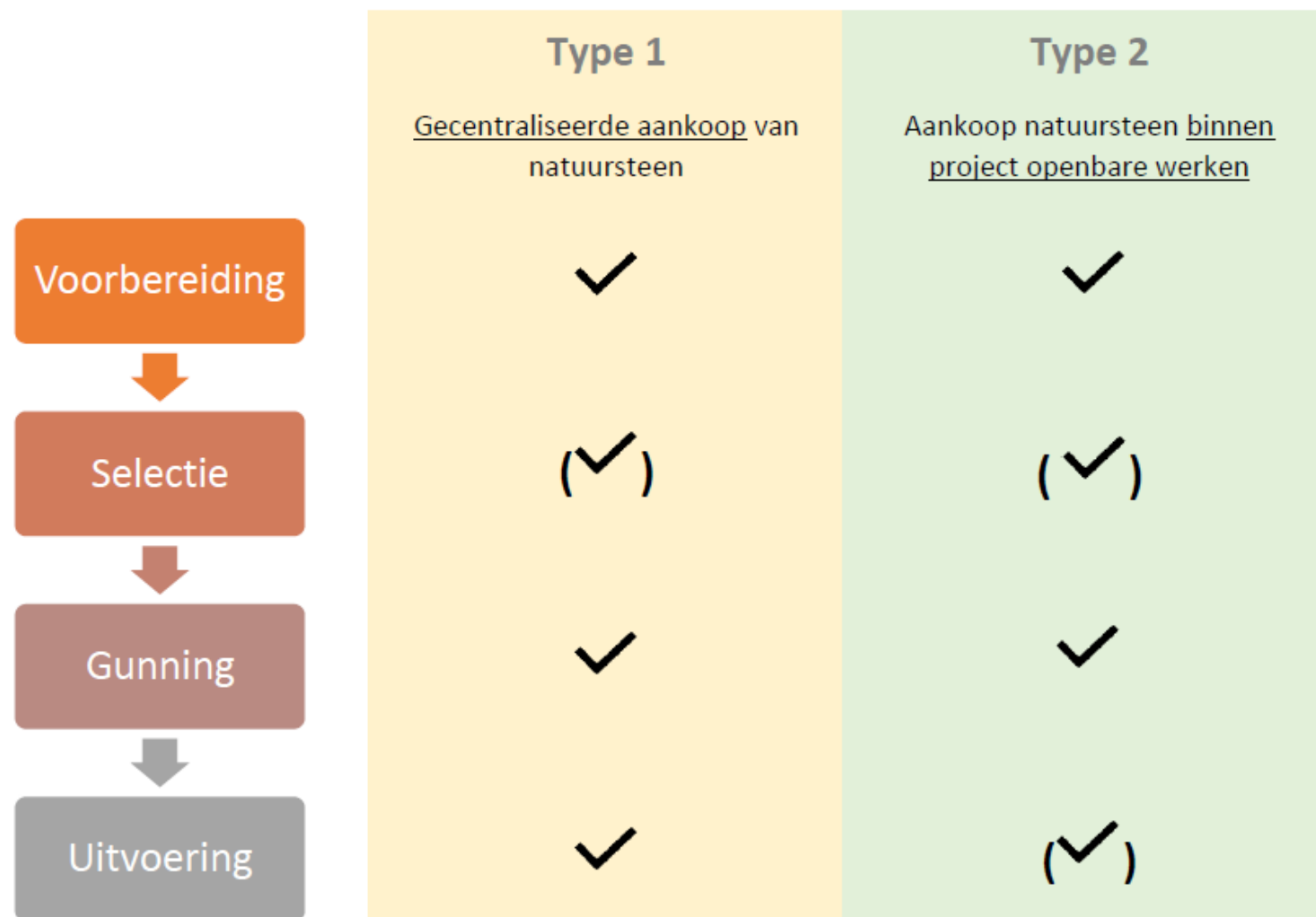
Omschrijving

Het doel van de aanbesteder is om per perceel een Raamovereenkomst met meerdere ondernemers af te sluiten om de continuïteit van het leveren van natuursteen binnen de gemeente op een rechtmatige wijze te waarborgen.

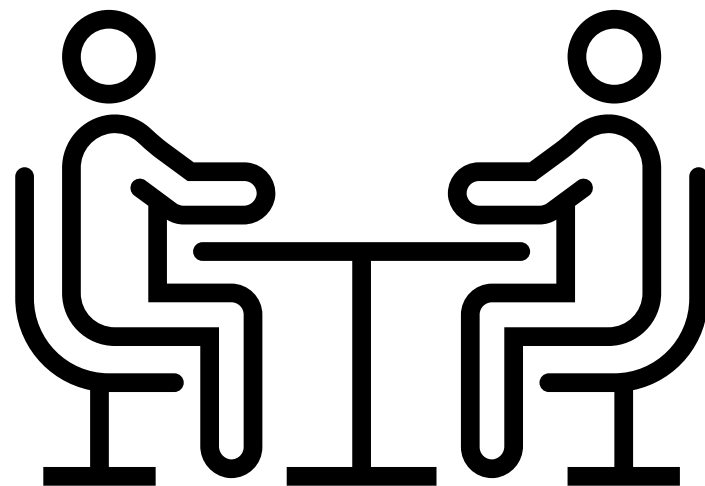
Is jouw aankoop van natuursteen van type 1 of type 2?

Deze figuur geeft een eerste idee welke fasen van de aankoopcyclus het best passen voor jouw project

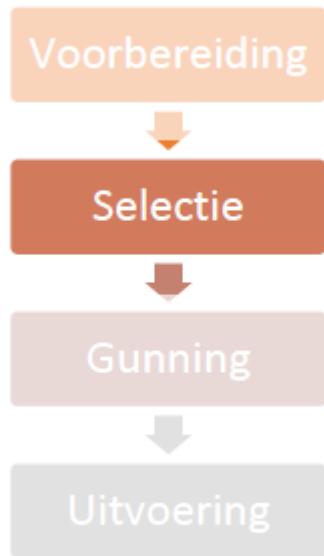
Tip 3

Ga in overleg met andere actoren die betrokken zijn bij het aankoopproces voor afstemming en ondersteuning

Tip 4

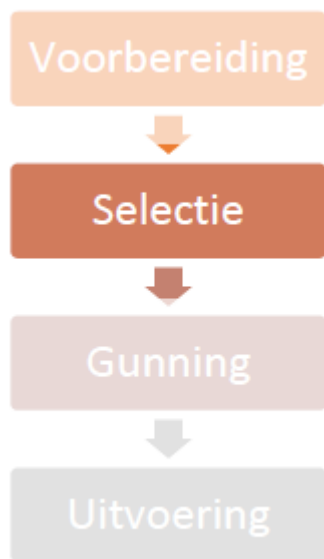
Uitsluitingsgronden op basis van een strafregister of verklaring op eer zijn weinig effectief om mistoestanden in de waardeketen te voorkomen

- Beperkt aantal mensenrechtenschendingen
- Toepassing enkel gericht op de directe leveranciers
- Bewijslast voor schendingen bij de aanbestedende overheid

Tip 5

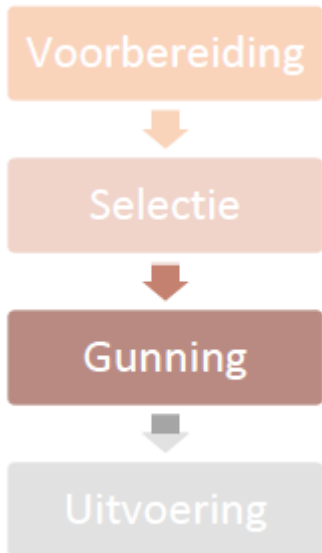
Integreer technische selectiecriteria m.b.t traceerbaarheid- en beheer van de waardeketen

Selectiecriteria kunnen een vergaande impact hebben op de markttoegang van bepaalde leveranciers. Ondanks de groeiende maturiteit van de natuursteenmarkt om te antwoorden op sociale criteria van publieke aankopers, zijn de instrumenten om dit te doen nog in volle ontwikkeling. Voor aankopen van type 2 (figuur 1) is deze aanpak nog moeilijker te verantwoorden omdat het zou kunnen betekenen dat het hele dossier van een inschrijver voor een project van openbare werken wordt verworpen op basis van deze clausule. Dit verklaart waarom selectiecriteria voorlopig weinig gebruikt worden.

Tip 6

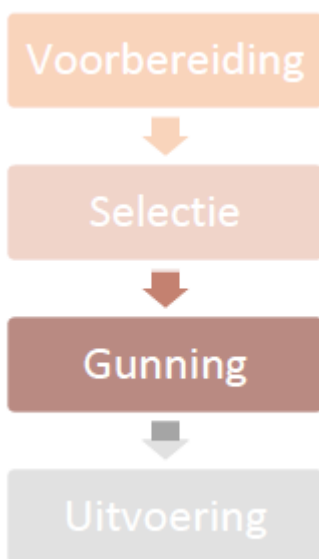
Certificaten en sociale audits kunnen deel uitmaken van een overkoepelende due diligence aanpak maar bieden op zichzelf te weinig garanties

- Kosten voor leveranciers in productielanden
- Effectiviteit niet bewezen: auditproces, transparantie, opvolging
- Moeilijk toepasbaar bij kleine, informele producenten en verwerkers

Tip 7

Een due diligence aanpak biedt aanzienlijk potentieel om mensenrechtenrisico's in de waardeketen te identificeren, aan te pakken en te remediëren

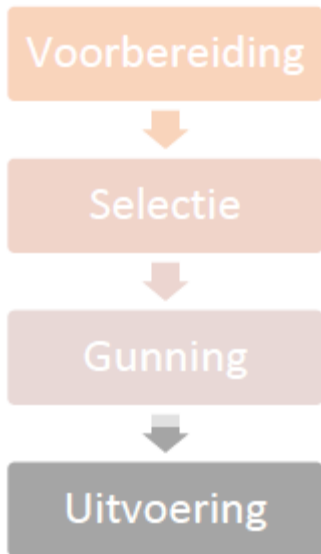
“De offerte wordt hoger gequoteerd in de mate dat de inschrijver kan aantonen of verzekeren dat de natuursteen die deel uitmaakt van het voorwerp van de opdracht op een sociaal verantwoorde manier wordt geproduceerd. Dit kan hij onder meer doen door nader te duiden hoe zijn bedrijfsbeheer en managementsystemen risico's op sociale wantoestanden in de toeleveringsketens van de aangeboden natuursteen tegengaan. Concrete maatregelen die realistisch en praktisch werkbaar zijn, geven aanleiding tot een hogere score.”

Ambitieniveau

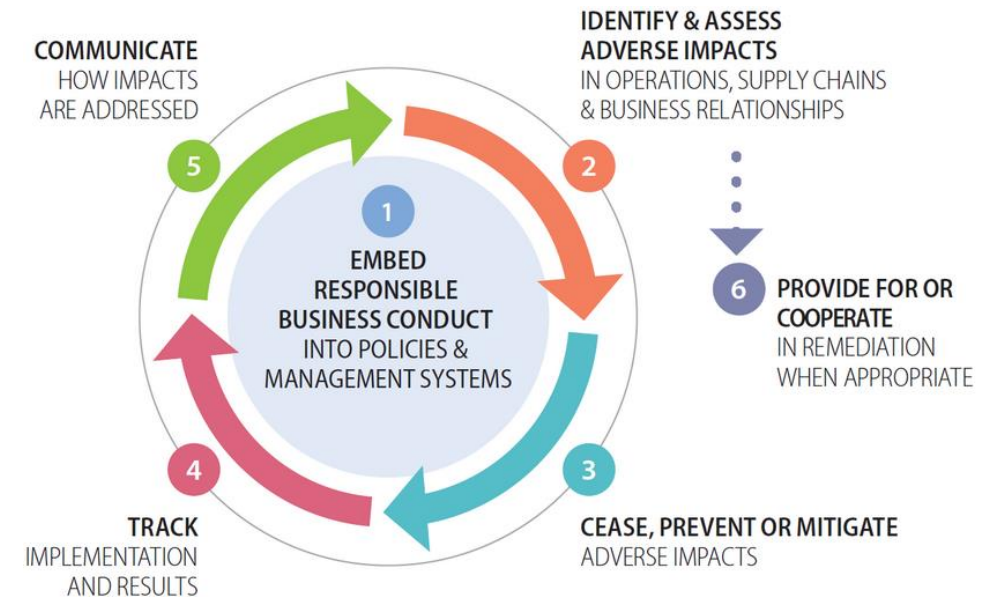
- **Laag:** Uitgeschreven beleid mbt verantwoord aankopen
- **Medium:** Basiservaring met uitvoeren due diligence
- **Hoog:** Vergaande ervaring met uitvoeren van due diligence

Tip 8

Stem de uitvoeringsvoorwaarden af op jouw contractsituatie

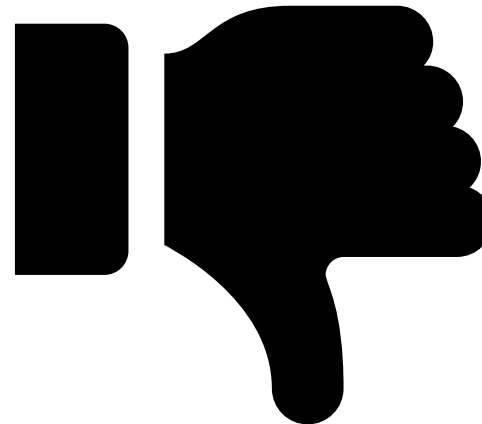

**Gecentraliseerde
aankoop
natuursteen**

Tip 9

Overweeg een sanctie toe te voegen voor het geval de uitvoeringsvoorwaarden niet worden nagekomen

Tip 10

Sta ook stil bij je eigen aankooppraktijk

Vorbereiding

Selectie

Gunning

Uitvoering

1. Duidelijke contractvoorwaarden: productwijzigingen, ...
2. Vermijd onduidelijke of incomplete specificaties
3. Denk aan realistische levertijden

Snelgids

Verantwoord aankopen van natuursteen

Natuursteen is een essent
Nederlandse gemeenten e
een tijdloze uitstraling. De
voorbije jaren helaas gepa
van natuursteen, met ond

te in talloze Vlaamse en
aar, natuurlijk product met
nlandse natuursteen ging de
de winning en verwerking
gedwongen arbeid, extreem